

Termoelektrana Kolubara B snage 350 MW koju je trebalo da gradi kineska kompanija Power Construction Corp. of China trebalo je da bude završena do 2024 godine. Ministarstvo rudarstva i energetike je naložilo obustavu gradnje termoelektrane Kolubara B, a nakon objave ove vesti organizovan je protest rudara i zaposlenih u Termoelektrani Nikola Tesla koji je organizovala Sindikalna organizacija Rudarskog basena Kolubara. Rudari su na skupu poručili da ugalj mora da bude oslonac Srbije još 30 godina i da će u slučaju da ugalj prestane da se kopa Srbija ostati u mraku dok će sva ostala rešenja građani osetiti na svom džepu.

U isto vreme iz Ministarstva su saopštili da energetska tranzicija ne znači naglo zatvaranje svih termoelektrana, već da zahteva dugoročno planiranje do 2050, te da radnici ne treba da se plaše da će ostati bez posla preko noći. Nešto kasnije oglasila se i ministarka Zorana Mihajlović rečima da „Niko ne radi na zatvaranju elektrana, niti će iko ostati bez posla.” Vest o obustavljanju izgradnje nove termoelektrane u našoj zemlji je svakako pohvalna. Energetska tranzicija konačno postaje pitanje koje dobija pažnju, a nakon donošenja zakona o klimatskim promenama i obnovljivim izvorima energije jasno je da stvari u ovoj oblasti zaista polako počinju da se menjaju. U isto vreme različite reakcije na ovu vest pokazuju i koliko će energetska tranzicija biti kompleksno pitanje oko koga će se u javnosti voditi brojne polemike.

Ugalj je na izlaznim vratima

Ugalj je energent koji najviše doprinosi klimatskim promenama i u poslednjim godinama je u mnogim državama sveta usvojen veliki broj mera i politika koje za cilj imaju da ograniče njegovu potrošnju. U državama Severne Amerike i Evropske unije je u poslednjih deset godina zabeležen oštar pad upotrebe uglja. Na nivou cele EU pomoću uglja je u 2020. proizvedeno tek oko 13% električne energije, što je manje nego pomoću solarne i energije vetra.

Pored toga, Evropska unija se priprema da uvede taksu na ugljenik pri uvozu određenih dobara, poput čelika, kako bi zaštitila svoju privredu od konkurencije iz država koje nemaju snažne politike borbe protiv klimatskih promena i smanjenja emisija ugljen-dioksida. Još uvek nije poznato da li će ove takse ubuduće važiti za sve proizvode, međutim jasno je da to predstavlja problem za našu zemlju s obzirom na to da je Srbija među državama sa najvećim udelom uglja u proizvodnji struje na svetu. Trenutno oko 70% električne energije dobijamo pomoću ovog energenta koji je odgovoran za najveće emisije ugljen-dioksida, što znači da bi najavljene takse mogle u velikoj meri da utiču na srpsku privredu.

Iako je u zapadnim zemljama ugalj već sada na izlaznim vratima, globalno posmatrano

njegova potrošnja pokazuje tek blagi trend pada nakon maksimuma koji je dostignut 2013, a to najviše zahvaljujući rastu koji je zabeležen u Aziji. Međutim, nakon proklamovanih ciljeva za dostizanje neto-nultih emisija ugljen-dioksida do sredine veka u najvećim azijskim privredama poput Kine, Japana i Južne Koreje očekuje se da potražnja uglja nakon više godina blagog pada krene znatno brže da opada u drugoj polovini naredne decenije.

Napuštanje uglja je neizbežno i neophodno je napraviti „izlaznu strategiju“

Ono što je već neko vreme poznato jeste da budućnost energetike nije u uglju, a razlog za to nisu samo politike borbe protiv klimatskih promena i borba protiv zagađenja vazduha, već i strmoglav pad cena električne energije dobijene pomoću obnovljivih izvora koji su sada cenovno konkurentni fosilnim gorivima. Globalni trend napuštanja uglja i uvođenja neke vrste takse na emisije CO₂ će se sigurno nastaviti, i ukoliko Srbija ozbiljno ne pristupi planu za promenu svog energetskeg sistema rizikuje da ostane kao crna rupa – za početak na mapi Evrope, a potom i sveta. To ne znači da je očekivano i moguće da sve termoelektrane u našoj državi budu zatvorene naglo i preko noći, međutim jasno je i da će to morati da se dogodi pre 2050. Okretanje glave od ove činjenice sada, samo će otežati ovaj proces u budućnosti. Država je prethodnih godina praktično ignorisala pitanje energetske tranzicije, a to vreme je moglo da bude iskorišćeno da se izvrše pripreme koje će tranziciju učiniti lakšom i kvalitetnijom.

Pravedna tranzicija, odnosno pitanje ekonomske budućnosti rudara i zaposlenih u termoelektranama je izuzetno važno i naredni period je mnogo bolje iskoristiti tako što će se napraviti strategija koja će obezbediti da njihova prava i interesi budu prepoznati i na najbolji način zaštićeni kroz programe podrške i prekvalifikacija, a ne boreći se protiv nečeg što je neizbežno. Na kraju, ne treba izgubiti iz vida ni da se zatvaranjem termoelektrana ne sprečavaju samo klimatske promene, već se unapređuje i kvalitet vazduha. Naše termoelektrane su među najvećim zagađivačima na nivou cele Evrope, a prema podacima Svetske zdravstvene organizacije od zagađenog vazduha u Srbiji svake godine premine više od 6500 ljudi.

Izvor: klima101.rs